Србобранъ излази четвртномъ и недельомъ.

Предплату примаю све ц. и кр. поште, познати скупительи и уредничество (лсба ска улица, у кући брой 882.).

Рукописи не враћаю се натраг.

СРБОБРАН.

Предплатне цене у аустр. вр.
на три месеца . . . . . 2 ф. 50 н
на по године . . . . . 5 ф. — м
на годину . . . . . 10 ф. — н
За огласе плаћа се за оно место кое еданъ рѣдъ изъ петита заузима за сваки путъ по 7 новчића, и сваки путъ по 36 новч. штемпларине.

12

Год. II. У Новомъ Саду, у неделю 4. февруара 1862. Брой 10.

Наименованѣ чиновника у Торонталу.

Одъ како е наименованѣ ово изишло, неки дописници одавде почеше не само преко наши, него и преко страни листова таке радостне гласове по свету трубити и разносити, као да су овимъ већъ све желѣ народа нашегъ испунѣне, и да се богъ свети зна шта тиме добило.

Народни нашъ интересъ захтева, а околности къ томе правогъ родолюба побуђую, да се о наименованю овомъ коя речъ обширние проговори, те да се с' едне стране види, шта су овокрайни Срби добили, и есули они заиста, у колико, и чиме задоволѣни; съ друге пакъ стране да се дозна, у колико су разнешени ови радостни гласови истинити, па да би се тако и поступакъ они, кои су у наименованю участвовали, оправдати могао.

Желѣ и захтеваня народа нашегъ познате су тако рѣчи готово читавомъ свету. Одъ кога савршено и подпуно испуненѣ исти зависи, и то се зна; но има една частъ исти, коя у нижи кругъ спада, и та би се на основу изречене равноправности садъ іошъ испунити и оживотворити могла, и то е уводъ езика нашегъ у явна звания.

Да е народни нашъ езикъ съ онимъ езикомъ, кои е овде садъ исключиво званичанъ, баръ успоређенъ, онда би торонталски Срби, колико толико узрока имали тиме се за садъ задовольити, али да су они збогъ тога задовольни, што е садъ неколико Срба више него пре кодъ вармеђе намештено, у томе никако народъ задовольство свое неналази; они пакъ кои се овимъ задоволяваю и гласъ радости по свету трубе, ништа друго тиме непоказую, него да се они са свимъ с' погрешнимъ мнѣниемъ они наши противника слажу, кои мисле, да ће желѣ народа нашегъ подпуно испунѣне бити, ако мало већи брой Срба у различна звания дође. Не само да намъ езикъ овде с' мацарскимъ успоређенъ и у звание уведенъ ние, него и они Срби, кои на мацарскомъ езику нису у станю добро радити, ни до каквогъ звания доћи нису могли; еле с' ове стране и садъ колико црно исподъ нокта ништа више добили нисмо, него што смо и пре имали, зато се немамо чему ни радовати; неосновани су дакле и неистинити они гласови, кои се одъ неки лакомисленн дописника о некомъ мнимомъ добитку народа нашегъ разнеше.

Лане у ово доба године, поредъ озбильногъ нашегъ захтеваня, немогаше се езикъ нашъ збогъ тога у звание увести, што то дерни законъ одъ 48 године ние допуштао; садъ пакъ збогъ изузетногъ данашнѣъ станя ненађе се ни едногъ едитогъ Србина, кои би и речъ о томе, гди треба, повести смео, као да су садашнѣ изузетне мере зато уведене, да се другимъ немацарскимъ народима мацарски езикъ наметне. Кадъ су Мацари противъ волѣ светлога цара езикъ ньинъ и по школама други народа увести могли, непонятно е готово, зашто баръ да нашъ езикъ, кои смо овде према свимъ другимъ народима у већини, на основу изречене равноправности по званиями употребленъ бити не сме и не може. Оволико за садъ о езику, у обзиру кога, као што се изъ гореизложеногъ види, башъ ништа добивено ние.

Остае іошъ прегледати, у каквомъ су саразмерю Срби према другима по званиями заступлѣни.

Познато е, да у Торонталу преко 130 хиляда Срба има. Брой наименовани чиновника подъ платомъ по званичномъ списку износи 80, од ови 7 места нису попунѣна, а међу наименованима заузимаю Србльи 31 место, дакле на први погледъ неизпада найболѣ саразмерѣ, а питанѣ е, би ли и оволико наименовано било, да су Мацари звания примити хтели.

Да би се други народи, а нарочито мацари, по маленомъ брою своме до 15 хиляда душа, према знатномъ брою Срба, колико е више могуће у саразмерѣ довели, каже се, да срби изъ диштрикта кикиндскогъ нису збогъ тога у рачунъ узети, што они сами неко тѣло сачиняваю и свою управу имаю. Истину овогъ казиваня потврђуе заиста брой наименовани чиновника одъ стране Срба. Све да диштриктъ има свою подпуну и одъ вармеђе саевимъ независну управу, опетъ нема довольногъ и основногъ разлога, зашто да се ондашньи Срби изоставляю, а камо ли кадъ онъ ние одъ вармеђе независанъ. Диштриктъ има у своіой власти упражняванѣ само у судейской и кривичной струци, а политична е струка са свимъ у вармеђскимъ рукама.

Кадъ при даваню войника диштриктъ кикиндски несачинява за себе контингентъ, него съ другимъ у торонталу Србима и народима у еданъ контингентъ спада; кадъ се далѣ іошъ и то узме, да су диштрикћани здравогъ и крепкогъ телесногъ саастава, тако да е сваки четврти или пети за воинике способанъ, и да по овоме диштриктъ самъ више войника изда, него сви други народи свакогъ за себе узимаюћи, онда се изключаванѣ садашнѣ, ничимъ другимъ до едномъ самовольомъ оправдати неможе.

Тако е било и при последньой рештаурации магистрата кикиндског. Као што е познато, тамошня е рештаурация, као и други магистрата, држана и свршена саевимъ по закону одъ 48 године, кои неозначава колико одъ когъ народа чиновника у звание доћи има, па Срби дистриктски, кои брой преко 50 иляда износи, при склапаню кандидацие, нису ни на Немце, кои свега едва до 4000 има, заборавили, него осимъ едногъ сенатора іошъ више ньи за друга маня звания кандидоваше и изабраше; кадъ е кандидация готова и изборъ свршенъ угарском наместництву на потврђенѣ поднешенъ био, онда речено наместництво изборъ тай съ тимъ додаткомъ потврди, да одъ стране Немаца іоштъ еданъ у сенатъ доћи има, кое и буде. Каква е дакле разлика у саразмерю међу дистриктским Србима према оно мало Немаца и међу торонталскимъ према Мађарима!

Таке смо ми среће, кадъ дође до издираня, онда се нетражи никакво саразмерѣ, а кадъ треба иоле што добра уживати, онда се свашта измишлява и подмеће, да ми не само ништа више добити, него да се съ другима ни успоредити не би могли.

Осимъ горенаведеногъ остае и оно понашанѣ према свимъ народима у Торонталу као нерешена загонетка, зашто се кодъ толики Торонталаца за звания способни, морадоше люди изъ темишварске и крашовске вармеђе у Торонталу у званиями вишимъ и нижим понамештати?

На последку има се іоштъ и то додати, да су новонаименовани чиновници 18. януара заклетву положили, и да е томъ приликомъ други вицишпанъ Србинъ г. администратора као Србина на мађарскомъ езику поздравио.

Г. Любиша посланикъ на *државномъ савету* ние се устручавао *српски говорити*, а торонталяски вицишпанъ за пробитачние нађе г. администратора мацарскимъ, неже ли српскимъ словомъ поздравити.

Съ доставлянѣмъ овимъ ние се смерало никога огорчавати или врећати, но само свету сушту истину обелоданити, и дописницима онимъ, кои на све стране радость о мнимомъ некомъ добитку нашемъ разнеше, показати, да народъ нашъ башъ ни у длаку до садъ ништа добио ние, и да задовольство с' ньима ни наймавѣ не дели.*)

Правко Истиниѣъ.

Одговоръ едногъ бриселског листа на чланакъ „Журнала де Ст. Петербургъ" о Црной Гори.

На чланакъ „Журнала де Ст. Петербург" кои црногорску владу противъ опаданя едног у Брислу излазећегъ листа брани, доноси овай листъ следећи одговоръ:

„Жур. де Ст. Пет." сажалѣва што смо ми у нашъ листъ примали неприятня известия о влади црногорской, и премда и самъ неке од тихъ вѣсти потврђуе, тужи се ипакъ, да смо се и ми придружили опадачима народа, кои се достоянъ показао благоволеня целе Европе.

Симпатие, кое смо ми за славенску ствар свагда осведочавали, учиниле би готово сваки одговоръ на ово излишнимъ, еръ овде неможе ни о злой намери ни о опаданю говора бити, и ми се врло чудимо, како е "Журн. де С. Пет." оваке изражае употребити могао, кад сви кои наше понашанѣ у славенскимъ стварима познаю, знаду, да се ми за славенску стварь найвећма заузимамо, и да се найснажние боримо, да она мегданъ одржи. Ми ћемо дакле овомъ приликомъ само гледиште осветлити, са кога ми ово питанѣ сматрамо и пресуђуемо.

Славенска стварь, како сад стои, ние за насъ питанѣ политички комбинация, него питанѣ народне независности. Башъ због тога, што намъ на срцу лежи, да се Славени што пре ослободе одъ понижаваюћегъ и упропашћаваюћегъ турскогъ ярма, немамо ми волѣ, то ослобођенѣ отешчати са предрасуднимъ питаньима, разговорима о будућности и дипломатскимъ призренияма. Ми нити имамо исключиви симпатия за Србию ни за Црну гору. Ми већ a priori мислимо, да у ствари кою ми бранимо, већу надежду можемо полагати на Србию, као одъ части организирану државу, коя има свою финансию, войску и уређену владу, него на Црну гору. Али ако нам се сутра са фактама докаже, да се Црна Гора найвише и найкрепчие за обшту независность заузима, то ћемо ми први бити, кои ћемо кнеза Николу позвати, да се славенскомъ покрету у истоку на чело стави.

То е башъ наша дужность била, да истину отворено изречемо, кадъ смо вести добияли, кое су кнеза тако кривиле, еръ само на тай начин може се питанѣ то расветлити и решенѣ нѣгово олакшати. Наш е програм прост: кадъ чуемо за дѣло какво, кое ослобођенѣ Сла-

*) Развитак народности безъ развитка езика не да се ни мислити. И Срби поглавито зато ишту войводовину и територию, да би могли своимъ езикомъ све званичне дужности одправляти. Догодъ се пакъ езикъ у явна звания не уведе, дотле нема разговора о развитку нѣговомъ и обезбеђеню развитка народног. нити ово може народъ умирити. И зато ми ово, као и много друго, сматрамо као привремено неко искушенѣ народно, при комъ нам не треба духомъ клонути. У).

вена подпомаже, ми га хвалимо, напротив осуђуемо свашта, чимъ би се могао часъ искупленя задржати. Ми никако на то неидемо, да Србию и Црну Гору, ова два преодника славенске слободе, завадимо; еръ баш на то смерамо, да све силе саюзимо, с коима ова ствар располагати може.

ДОПИСИ.

П. І. А. У *Вуковару* 28. ян. О питаню войводине србске, данасъ се свакояки гласови по свету разносе; едни веле, да е угарска придворна канцелария, други опетъ, да е попечительство аустриско вольно Србльима дати земльиште, на ком би аутономию свою безъ штете други на истомъ земльишту съ ньима измешано живећи народа развияти могли, — подъ именом србскога дистрикта — и да е на томе и србска интелигенция задовольна. — Трећи опетъ веле, да тай предлогъ и хрватска дворска канцелария подупире, што се народности србске тиче, но неће у тай србски дистриктъ да уступи ни цео Сремъ нити едну часть Срема; — а последньи опетъ кажу, да хрватска дворска канцелария вольна е Сремъ уступити, но хрватски народъ неће да уступи. — Сви пакъ у томъ се слажу, да питанѣ о войводовини србской ние тако решеню близу, као што смо се ми надали, еръ се угарска придворна канцелария, іошъ са попечительствомъ аустрийскимъ ние споразумела; коимъ путемъ да се тай србски диштрикт успостави, — и ово ће послѣднѣ, чини намъ се, бити са свим истинито, да питанѣ о србской войводовини іошъ крайнѣмъ решеню близу ние. —

Овде намъ се прво намеће та околность, што се вели, да е и србска интелигенция на томъ наименованю „србски диштрикт" задовольна, ми незнамо, ко е ту србску интелигенцию на то опуномоћио, и гди е она, и е ли цела волю исказала.*) А незнамо и у комъ е смислу, или у строгомъ или у обширниемъ та србска интелигенция узета разумеду ли се само научни Срби, или сваки мало изображении Србинъ? Но узели и разумели ми под тимъ именомъ „србска интелигенция" како и кога му драго, то се инакъ допустити мора, да е то тек една мана часть народа србскога, и да воля ови, іошъ ние воля целога народа србскога, кои е питанѣ о наименованю войводовине србске у благовештенскомъ своме конгресу решио, кога се решеня народъ србски яко предржава, те двоумимо, да би и у едну длаку одъ тога одступио. —

Но ово ћемо за садъ метнути на страну; а да видимо какво право имаю браћа наша Хрвати на Сремъ, да овай у србску войводовину уступити устежу се. —

Нећемо овде о старомъ историскомъ праву Срба на Сремъ говорити, еръ би насъ то врло далеко одвело, кое и просторъ овога листа недопушта, а нисмо ни у намери овде догодовштину Срема писати, но метнимо браћо руку на срце, пакъ искрено признаймо, да Сремъ Хрвати никада нису на сабльи добили, да Срби историско право и то необоримо на Сремъ имаю, кадъ узмемо да су іош подъ римски цезари у Срему становали, да се іош онда Іованъ Подунавацъ римскоме сенату у Риму противъ угнѣтеня народа србскога у Срему по Римлани тужио, кадъ узмемо да е Сремъ и пре и подъ царемъ Душаномъ, и после подъ кнезом Лазаромъ, био све еднако србска земля, да су и србски деспоти у Срему становали; онда свако допустити мора, да Хрвати никадъ никаква права на Сремъ имали нису, и ако би кадгодъ какво и било, то е већъ одъ вайкадашньи векова застарило.

Нити допуштамо, да се изъ околности оне ускратити може, да цео Срем у войводовину неуђе, што се вели, да е Сремъ частица, коя на троедну кралѣвину данасъ спада, дочимъ Сремъ ние непосредно съ хрватскомъ споенъ, веће съ кралѣвиномъ Славониомъ, а съ Хрватском текъ посредно. Славонци пакъ овоме Срема у войводовину србску уступаню ни найманѣ противни нису, а противити се ни основа немаю, почемъ србско войводство свакояко ће бити славенско земльиште. —

Ако е пакъ то истина, да се хрватска дворска канцелария томе противи, онда неможемо да нерекнемо, да хрватска дворска канцелария ние народъ; хрватски се народъ само у сабору троедне кралѣвине представля; прошли пакъ саборъ хрватски уступанѣ Срема у войводовину србску ние ускратио, већъ е макаръ и пожешкой дужой препирки одлучио, ствар србску подупирати, и да се на ову цель хрв.-слав., угарски и србски посланици састану, те да о успостави войводовине србске уговоре, као што браћи, коя подъ едномъ круномъ живе, другчие и непристои, а овимъ су чиномъ своимъ засведочили, да Срби на Сремъ право историско у пуной мери имаю.

Некажемо, да Сремъ подъ кральицомъ Мариомъ Терезиомъ съ кралѣвиномъ Славонскомъ ние споенъ, алъ на ово морамо признати, да е то без питаня народа сремскога учинѣно, а по уставу ништа се неможе о народу безъ народа решити. Кад е и то познато, да кнезови илочки Одешкалки Duces Syrmii, а то ће рећи воће или войводе сремске, насловъ и данасъ носе, Сремъ пакъ кодъ придворнога военог савета, увекъ подъ именомъ Ducatus Syrmii (а то значи войводовина сремска) води се: онда е ясно, да е Сремъ увекъ као неко посебно земльиште држанъ, дочимъ му е и особито име хисторично задржано, кое само едино име довольно сведочи, да са троедномъ кралѣвиномъ никада са свимъ стоплѣнъ ние, и ако е придодатъ троедной кралѣвини, то е само ради лакшега руковођеня администрациє учинѣно. —

Што е пакъ жупания сремска пре 1848. године на саборъ троедне кралѣвине посланике своє шиляла, и што су се овде текъ закони на обштем угарскомъ сабору донешени проглашавали, и онда текъ на жупанию сремску ради далѣгъ обнародованя шиляли, то е само еданъ го формалитетъ био, а формалитетомъ се право никако не доказуе. —

Ако би пакъ когодъ помислио, да су Србльи у погледу Срема одъ одлуке благовештенскога србскога конгреса и одъ status-а quo одступили, што е жупания сремска на прошли троедине кралѣвине сабор. место 2 посланика 15 послала, те съ тимъ да су и неко право Хрвата на Сремъ признали — овоме одговарамо, да што се броя тиче, истина да смо одъ status-а quo одступили, али кадъ се узме да посланици ти нису по срезови, као што би требало, него колективно у жупанской скупштини изабрани, онда морамо казати, да су ови сви 15 само едну моралну особу сачинявали, а кадъ се іошъ к томе и то придода, да су съ напуткомъ послани да само за тешньи савезъ између Угарске и Троедне кралѣвине са Сремомъ гласаю, а у остале дебате да се неупуштаю, онда се не може одъ овуда послѣдица произвести, да Хрвати нису дужни Сремъ войводовини србской уступити. —

Кадъ би се даклемъ Сремъ, гди маса народа србскога живи, гди му толике задужбине србску народность красе, — гди света глава цркве, србски патриархъ станує, гди толики србски деспоти, са послѣднимъ войводомъ стефаномъ Шупльикцем вековечити санакъ бораве, одъ войводовине србске одлучио, — и само комадъ Бачке и Баната у тай диштриктъ србски узео: — то би се Србльи подъ круномъ св. Стевана живећи, найлепшега цвета своега лишавали, а то би била неправда у небо вапиюћа.

⚓ У Кикинди, 30. ян. 1862. Обрекао сам да ћу разлозима разяснити моє мнѣнѣ о убитачности; кадъ би се управа нашега дистрикта сасвимъ одвоила одъ вармеђе, али су околности наступиле, кое ме принудише, да засадъ одъ тога одустанемъ еръ мои разлози, кои су свакояко са вишега гледишта, него што е простор нашега дистрикта, могли би намъ у садашнѣ време, кадъ се та ствар кодъ вишихъ власти решава, више шкодити, него помоћи. На сваки начинъ валяло е у оваковомъ предмету, где се станѣ и нашъ положай изменює да смо дуго и добро просудили, шта чинимо.

Организация торонталска даде намъ нашегъ люблѣногъ сажителя г. Павла Трифунца за поджупана. Народъ се обрадовао силно, и милина е било погледати, како онай данъ кадъ е гласъ стигао весело изгледаше Кикинда. Гомиле се се састаяше, и една другой приповедаше о новомъ радостномъ гласу. Но наша радость неостаде незамућена.

Страшна е зверъ човекъ, кадъ е у нѣму срце зверско.

Онай данъ у радости своіой пратише се ньих 7 занатлия са свирцемъ, и идући сокаком викаше: Живио Пая Трифунацъ!

Шта е ко на ньихъ налагао, да су викали, то ми ние познато, доста', да их трећи данъ позатвораше у магистрату, а четврти данъ послаше ихъ подъ пратньомъ одъ 20 оружанихъ войника у Темишваръ войничкомъ суду.

Тамо ихъ на личну молбу некоихъ одабраних овдашньихъ жителя одма сутра данъ преместише у болю собу, и предузеше испитъ, но кадъ видише изъ свега, да е само сплетка и освета, зачудише се яко нашемъ магистрату, и одпустише ихъ кућама, а на полазку рече имъ еданъ судия: Живио Пая Трифунацъ.

Нећу више да се упуштамъ у ову ствар, но светъ нека самъ суди о ньой...

У петакъ 18. януара хтедоше грађани да учине почасть поджупану у спроводу съ музикомъ и факлама, но ихъ е зло време задржало, — а у суботу већъ бише звани овдашньи трговци Ђорђе Русъ, Криштофъ и Ника Фани у магистратъ, где имъ би саобштено одъ окружногъ судца, да се спроводъ са факлама забрањує.

Та по себи малена и невина ствар мораде дати повода тужби, и почемъ су се речени трговци у име осталихъ грађана тужили по брзояву г. жупанискомъ администратору, добише онай исти дан одъ њега допуштенѣ за држанѣ спровода, но време е опетъ неповольно било, и тако се одгодила светковина за идући данъ.

У неделю 20. у вече скупио се силанъ свет предъ варошкомъ кућомъ, могло е бити 1500—2000 мушкараца, и отуд се кренуше са запалѣним факлама и съ музикомъ поджупановой кући.

Вредно е споменути, како се люди грабише за факлѣ као да ће тимъ сваки осебно іошъ нешто к почести принети.

Време е било попустило одъ неколико дана, а киша е била два дана пре тога падала, те е силна вода по сокаци се разлила, алъ то учини башъ те светковина испаде онако чисто србска, ер кадъ у пратньи блата нема, ние ни пратня.

Прозори беху на свакой кући осветлѣни.

Предъ кућомъ поджупановомъ, где такође доста воде бияше, поздрави г. поджупана овд. трговацъ К. М. съ краткомъ но усрдномъ беседом, на кою е г. поджупанъ одпоздравио цео народ с подужомъ узоритомъ и любави пуномъ беседом, а нарочито е опоминяо и молио народъ, да се мане двоєня, но да се као браћа међу собом измири. Громко се „живио" орило, да су се сокаци разлегали.

Ту предъ кућомъ беше факле у три гомиле сложене, и спалѣне, а браћа се разишла, да се далѣ веселе.

Ово е може бити едини случай за време провизориюма, да званичникъ буде почаствованъ одъ народа са спроводомъ съ факлама, али баш то сведочи, колико е вреданъ споменъ оставио г. Трифунацъ за време пређашнѣгъ званичствованя сьога код народа.

Неће народ заборавити, неће бити неблагодаранъ за учинѣно добро...

Као куриозумъ споминѣмъ, да е за време она три дана, кадъ е речь била, да ће серенада бити, нашъ окружни судацъ у вече съ 5 фенѣра, и у пратньи одъ 5 пандура кући ишао.

Говори се, да е едно оделенѣ овде станујући войника она три дана непрестано подъ оружиємъ било, и да е за време серенаде распоређено било.

Колико наше очи допиру, ми невидисмо томе узрока, еръ народъ е и донде, пакъ и онда врло мирно и разборито се владао.

*) То треба питати уредника мађарскогъ листа „Ид. Тап." кои вели, да „унгарска дворска канцелария може доказати (?) да интелигенция србскогъ народа не захтева за гаранцию своє народности ништа више, него и остали немађарски народи Унгарске." Ми можемо „доказати", да србска интелигенция ништа друго не захтева за гаранцию своє народности, до оне, коју и Мађари имаю: а то е *оживотворенѣ своихъ историскихъ права* У).

Одговорни уредникъ и издаватель Петаръ Пинковић.

А Земунъ 31. януара. У найновие доба, у доба нове будућности србске, показуе се нова светлость, зора намъ плави, дану се дакле приправляти валя. У юначкой Херцеговини, у земльи кралѣва и царева наши, указа се зора лепше будућности, браћа наша Херцеговци немогоше и далѣ трпити, да се о слободи своіой и срећи по гудура и шума саветую, но юначки латише се оружя, да робски ярамъ са себе збаце, самовольству и насилию турскомъ край учине, и слободу себи извоюю. Свакоме Србину игра срце одъ радости кадъ чуе за славне оне победе, кое браћа Херцеговци за ово кратко време учинише. Юнаци се на бойноме полю боре, али деца, жене и слабомоћни старци, у найвећой невольи пиште, зато браћо ако неможемо прима, а ми по силама нашима помозимо другима, и немоймо равнодушно гледати, да ова бедна сиротиня одъ глади умире. — Управительство нашегъ местногъ позоришта давало е у суботу 20 януара србски народни балъ у користь херцеговачке сиротинѣ, коя крова и огньишта лишена подъ заштитом наше царевине садъ стануе. Оваки сяйни и весели бал іоштъ у Земуну не беше, сала е украшена била као што се само желити могло; но іошъ лепше дичише салу лепотице наше, кое безъ разлике народности накитише свое хальине народнимъ бояма. У сали е младежь играла, алъ текъ у другимъ собама беше право србско веселѣ, србске игре коло, параћинка, четворка, играло се узъ гайдаша на сву меру; народне песме певаше се съ найвећимъ одушевленѣмъ, друштво позориштно намъ е неколико лепи песама одпевало и лепи ствари декламирало. Два прозора бише са лепимъ стиховима осветлѣни. Свакоме си неку радость и задовольство на челу читао. Око 11 сати почеше по србскомъ обичаю здравице, као нашем цару и великом войводи, — нашемъ обштелюблѣномъ генералу Филиповићу, кои намъ е и ово веселѣ присутством своимъ увеличао, — прекосавской браћи као гостима и дичномъ князу Михаилу, — народу србскомъ и хрватскомъ, — браћи херцеговцима, и т. д. Гостию имадосмо изъ околни места, а особито изъ Београда у довольном брою; веселѣ е траяло до 7 сати у іутру. — Чистъ приходъ овога бала по одбияню трошкова, кои су доста големи били, изнео е 400 ф. а. вр. и ова е сума послана, да се на ту бѣдну сиротиню подели.

27. януара представляло е друштво „Зиданѣ Скадра на Бояни“ са найвећомъ похваломъ и задовольствомъ скуплѣне публике; друштво наше ове е године преко 30 парчади научило, други путъ одъ позоришта више. —

М. Изъ *Турске Каньиже*, 14. януар. (закашнѣно). Съ неизказаномъ радошћу дочекасмо у нашемъ маломъ месту оно видити, што по већимъ и отмѣниимъ местима сваке године бива. Светковину Св. Саве увеличао е диштриктуални прота г. Николићъ, кои е томъ приликомъ съ нашимъ паросима служио и лепо слово говорио. Изъ цркве се ишло у школу., гди се поредъ водоосвећеня и скупоцена икона Св. Саве осветила, кою е на тай данъ поклонио нашъ ревностни г. Фирићхавки. Овай исти родолюбъ основао е фонд за овдашню местну школу, кои садъ 600 фор. износи. На тай фондъ ту десивши се ц. кр. ср. начелник г. Георги Стаићъ поклонио е 20 фор. а. вр. не чему му ми топло захвалюемо.

О. *Съ горнѣ Дрине*, 25. януара. Одъ неколико дана пролазе кроз Нови Пазаръ, и као што се говори, одлазе противу Ерцеговаца и Црне Горе башибозуци у четама по две три стотине люди, и то све Арнаути одъ Тетова, Манасие, Дибра и други места изъ Албание. Свака стотина има свога старешину, Юзбашу. Као што се чуе, оваке ће войске доста отићи у Босну. Али су и то ядни войници, и управо рећи силомъ на бой потерани. На коньима ихъ врло мало има, него су све пешаци, и то сасвимъ у своме обичном оделу и под своимъ домаћимъ пусатомъ. Само ће имъ се рана давати. И нѣ ће заръ бити докле е трае у кукавне сиротинѣ рае по Босни и Ерцеговини; да е могу нешто силомъ самовольне власти истеривати и до последнѣга залогая одъ Християна узимати безъ паре и динара, а нешто опетъ, да е така и такоме реду вична войска отети и оплячкати може.

Нечуе се, да е ово дана боя било између Турака и Ерцеговаца; него се поуздано зна, да Омеръ-Пашина войска у Гацкоме яко пати и страда одъ зиме, и да многи войници умиру.

У Новой вароши што е било войника од летосъ, они су садъ распуштени и отишли су кућама, а на ньино место дошли су Арнаути.

W. Съ Дрине, 28. януара. Знамъ да одавно изгледате да вам пишемъ, ако и знате да се изъ целе Турске, а особито изъ ове наше Босне, на коіой заръ нека проклештина лежи, — нема шта друго свету являти, до само зла и патнѣ. Убиства изъ освете и подозреня, явна нападаня одъ стране самовольни зликоваца турски, — даваня цару и некимъ осилѣним зулумћарима и црнога испод нокта, — гоненѣ Срба да са стокомъ своіом издире и раде дотле, докле и едно и друго нескапа, — — то су кодъ насъ веселя, забаве и балови, то су догађаи, за кое се може являти свету, кои е желянъ новина, кога читанѣ такови нечовечни поступака не само забавля, него понешто некога заръ и у срце дирне, али му све на томе прође. Шта више, я би рекао да има доста света, и то света изображенога, кога науке у просвећеной Европи тако распиню, да напоменуте новости изъ Турске чита. па се іошъ свети нашимъ мукама, нашемъ страданю и патнама; а то збогъ тога вальда, што нисмо онако просветомъ облагороћени, онако любавлю еванѣелскомъ заданути и онако пуни смерности и побожности, па да можемо ладнокрвно гледати шта по Турской раде зликовци и неки *назови-властници*, а овамо найвећи самовольници и арамие.

Ево дакле новина изъ овога края турскога царства и царованя.

Преко свию глоба, намета и терета, кое нешто сви съ реда ми Християни у Босни подносимо, а нешто поедини трпимо, найвећма насъ притискуе садъ и упропашћуе башъ даванѣ царске порезе. Одпре се знало бар време, кад се што купи и кадъ се мора давати, па се сиротиня састаравала и коекако давала премноге коекакве дацие, али е садъ настао ядъ и неволя. Одкако е война са Ерцеговцима, а особито одкадъ Омер-Паша све више войске прикупля, и добива, даваню се никако незна края ни рачуна. Еданъ данакъ текъ што е сиротиня скунаторила и дала, продавши и што е найнужние, а его ти заређую и опетъ наново други купе. Еданъ іошъ ние ни скуплѣн од свию, а они што су га на неколико дана пре дали, мораю други плаћати; и тако ово одъ некога времена непрестано трае, непрестано се християнска сиротиня нагони, да дае и продае све што има до капе, само да има коме. Докле ће ово овако траяти, Богъ свети зна, а знаду и турски добри достови и приятельи.

Познато ће бити доколнимъ читательима новина, како е између неброени намета и даваня у ово последнѣ време, одъ босанске сиротинѣ поискано доста масла за юначку Омерпашину войску. Масло е то покупленно и носи се коме е наменѣно, па е и за ношенѣ то употреблѣна турска вештина каква у Турской може проћи. Подъ изговоромъ, да се масло то носи, разрезано е на сваки кадилукъ, како е кои велики, по 100 и 200 коня, да рая дае, и дае ихъ, те се речено масло носи, али ће коньи сви остати онамо, да се на ньима преноси рана за Омерпашину войску. Людима овога края, кои конѣ мораю да даю, говоре властници, да неће и они ићи са своим коньима. Тако ће ямачно Омеръ изъ другога края добити опетъ люде, кои ће на тимъ коньима морати рану преносити, и тако и коньи и люди ако падну у руке Ерцеговцима или и ови побию, нису Омера скупо стали, неће ни онъ ни царъ много штетовати.

хх. У *Зворнику* 26. ян. Одавно Вамъ нисамъ явио што одъ новина у овоме краю. А шта и да пишемъ ново, кадъ е кодъ насъ све по староме. Старо зло турско непрестано трае и умножава се само, и то се тако умножава, да би рекао човекъ да е дошао край свету, и да се већъ неможе дуго овако живити, нити ова зла и насиля сносити. Найгоре е што су насъ окупили садъ са честимъ куплѣнѣмъ царскога данка и други пореза. Овако никадъ іошъ ние било, нити когодъ памти да се овако кадъ чинило. Одпре се баръ знало време кадъ се данакъ купи, па кадъ га дашъ, онда си за неко време миранъ, али садъ ние тога. Еданъ нису іошъ сви колико се иште ни дали, а одъ они што су дали, већ се другій тражи, и тако то едно за другимъ иде. —

Преко Новогъ Пазара прилично е войске дошло у Босну и Ерцеговину, и іоштъ е иде. Али каква е то ядна войска. — Јошъ по Богоявлѣню одазвао е Омер-паша везира нашегъ, те му е отишао.

Као што самъ преће писао, тако е и садъ, да Турци овога края и ньине старешине све нешто прекимъ окомъ гледе на Србию, и као да одъ нѣ зазиру, па да и самъ юначкіи Омер-паша има одъ те стране некакавъ стра подъ своіомъ кожомъ. Войска се прикупля и умножава по краевима овимъ поредъ србске границе, коликогодъ само Омерово важно али и стра'а пуно положенѣ допустити или излишити може. Ово дана башъ издата е одъ Омер-паше на све пограничне мудире оштра заповестъ, те су яке страже понамештали према србской граници и на ову се сасвимъ строго пази. Изъ Србие ко и преће овамо трговине ради, безъ тврде страже неда му се стопу едну куда маћи, нити речь едну сме проговорити са Србиномъ Бошнякомъ, а да турчинъ то нечуе и незна шта се говори. — Шта више, и на саме турке неке у овой страни подозреваю турци да су у договараню некаквомъ са оностранимъ людима, па іи одъ границе крећу и укланяю. А то све ништа друго ние, него еданъ стра', кои обично напада одлюде и свакога онога, кои се влада овако као самовольни и зликовци турци. Зла дела ньина немогу имъ дати мира, него мораю презати и страовати и одъ оне стране, одъ куда они само мисле, да имъ се може одмастити за ньина беззаконя.

А. У *Београду* 30. януара. Неколико дана већ прође а новине на страни неявише обширние што о догађаю едномъ овде у Бѣограду, кои ние башъ тако обичанъ и свакидашанъ. Пре 7—8 данв освануо е на сокаку мртавъ гавазъ еданъ паше београдскога. Турци за таке служителѣ свое свуда, а особито овде кодъ нас узимаю люде, кои су у злу и нечовештву препредени и огуглали, па знаю одржати у важности турско надмоћие, кое су они ради имати и одржати надъ свакимъ, съ киме су у додиру, а особито надъ онима, кои су несрећни па съ ньима мораю живити и посла каквога имати. И само се по себи разуме, да е еданъ одъ найгори такови турски служителя био поменути убиени гавазъ. Онъ е не само сваку згодну прилику употребльивао, него е навалице и тражио такову, да у вароши, међу жительима подъ разнимъ властима и верама перед произведе и тако неко теженѣ оствари. Наравно е, да се такавъ агентъ турске власти ни изъ далека ние могао гледати, а где ли по дужности правой слагати са людима полиции србске. Па то едно само дае Турцима, те држе, да е гавазо коме е речь, погинуо одъ кога служителя наше полиции, а овамо све друге околности потврђую, да убиство то ние Србинъ учинио, него да е гавазбашъ одъ турске руке погинуо. Турчин овай убиенъ е и освануо е мртавъ на сокаку у едноме сокачићу у турскоме краю вароши, где Турци живе, куда Срби, особито ноћу, и непролазе у свако доба. Као што се чуе пакъ, ударенъ е обичнимъ ножемъ (анцаромъ) по глави, а оружие то Срби по сокаку неносе, нити га сад имаю србски жандарми.

Преко свега тога дакле, опетъ се кривица обара на Србе. И то е заръ узрокъ, што после тога убиства Турци ерлие ноћу тайно наоружани по сокаци одаю. На те наоружане Турке кадъ погледи човекъ, кои свакога познае, долази на те мисли, да они не чине то башъ сви изъ свога самог личногъ побуђеня или страа каквога, него да ту мора нека друга намера бити.

Осимъ тога што прости Турци ерлие у Београду одъ нечега презаю, види се, да се и власть ньина спрема за нешто сасвимъ необично. Познато е да се войска по градовима у Србии изода-

вна іошъ почела умножавати тако, да е сама себи и ономе ко е издржава, теретна. Садъ пак доноси се у те градове, а особито у београдски, многа цебана. Тако е ово дана шлепъ еданъ, натоваренъ са муниціомъ за београдски градъ, због мале воде морао остати кодъ Фетислама, и ту е за време истоварено оно, што е у Београдъ понешено, и то око петъ стотина центи барута, множина бомби, картача, куланди и други военни припрема. Іошъ три такова шлепа, изъ истогъ узрока застали су кодъ едн га места на турской обали, и они ће се у свое време кренути овамо у Београдъ.

Тако Турци раде и спремаю се помоћу своихъ добри люди и приятеля, а ми се измеђ себе гложимо, па по домаћимъ и странимъ новинама сазиваимо, да се одупиремо човечноме закону, по коме неће и найимућнии трговацъ и његовъ оженѣнъ покућаръ слуга или кочиящъ еднакъ данакъ давати, еднакомъ снагомъ землю подпомагати у одржаваню и одбрани одъ сваке унутрашнѣ и споляшнѣ неповольности. Саможивость, азиятска саможивость, коя се кодъ многи насъ сасвимъ у крвь претворила, учи насъ да е болѣ, да и газда и слуга даю сваки по пет талира годишнѣга данка, него да слуга дае петъ цванцике, а газда његовъ двапутъ по петъ талира.

УГАРСКА.

У честъ намѣстника Патрияршие Србске, Његове Преузвишености г. епископа *Маширевића*, давао е — по известию оба званична листа — кр. Намѣстникъ за Угарску у Будиму сяйну частъ, на кою су осимъ више чланова к. угар. намѣст. савета и начелника други звания, такоѣеръ и више одлични особа одъ Србаля позвани били. Томъ е приликомъ преузвишени госп. намѣстникъ грофъ *Палфи* нашегъ архипастира са следећимъ словомъ поздравио:

Говорећи Вашой Преузв на немачком езику служим се я матерньим езизом нашег поштованог Монарха, комуедно и идеи укупне монархие пристоян изразъ дае; езикомъ, кои е безстрастнимъ живльима свию народности и данасъ исто тако приятан и течан, као што е и пре био. О томъ нема сумнѣ, да ће Ваша Преузвишеностъ у своимъ Богомъ и монархомъ опредѣленомъ високомъ положеню допринети да се Ваши сународници онима вѣрнима свию народности придружени одрже, кои ће се на стази умерености, правичности и потребе са мном трудити, да се умирующи неосноване бриге на срећу нашегъ ужегъ отечества Угарске, уедно и наше шире отечество, аустриска монархия, законо и зато стално укрепи.

Изволите Ваша Преузвишеностъ ове речи, као залогъ нашегъ сродногъ мишлѣня примити и допустити ми, да српски сабраћи и ньиномъ достойномъ црквеномъ поглавару изъ целогъ срдца здравицу напиемъ.

— Изъ *Коморана* пишу „М. Шайтоу": Еданъ солгабировъ явио е у окружници общтинама, да е неки Б. намѣранъ у Лавицигу 60,000 ексемплара одъ свое брошире о немаѣарскимъ народностима Угарске печатати дати, и да позивъ на предплату на ту книигу особито међу немаѣарскимъ народностима циркулира. Овъ зато позива общтинске поглаваре, да ове позиве конфисцираю и вѣму предаду.

— Кралѣвски комесаръ у Хонтской жупаніи Салковски убио се изъ пиштоля.

Троедна Кралѣвина.

У Загребу. (Столъ седморице.) Сазнали смо изъ сасвимъ поузданогъ извора, да е коначно решено питанѣ, где ће столовати нашъ врховни суд, што смо га криво прозвали столомъ седморице. — Столовати ће у Загребу, а имаће само три приседника, па ће се тако уредити, да приседници банскога стола буду могли и у трећой молби решавати парнице, коих у нашой домовини нема толико, да би съ ньима имао посла на велико устроени судъ. — Ми ћемо већъ о коначномъ уређеню овога суда у Загребу, кадъ едномъ буде службено проглашено, поздравити искреномъ добродошлицом, еръ ће намъ бити доказомъ, да аутономия наши кралѣвина ние пука опсена, и да ћемо ми збиля по давной своіой желъи живити посебнимъ своим животомъ, ако у насъ къ тому небуде само много волѣ, него и довольно снаге.

АУСТРИЯ.

Његово Величество Царъ изволео е прев. ручнимъ писмомъ одъ 26. януара о. г. подарити *наслѣдно достоянство државни саветника*: камереру и подполковнику у войсци Михаилу Карлу грофу Алтхану; грофу Юлию Хардегу; Константину грофу Лодрон Латерано; Октавияну грофу Кинском; генералу кавалѣрие Францу Хайнриху грофу Шлику.

Далѣ е Његово Величество са ручнимъ писмом одъ истога датума као *за живоша чланове господскогъ дома државногъ савета* наймилостивие позвати изволило: Михаила грофа Корони-Кронберга, Іована Конте Фанфоня; тайногъ саветника и правосл. владику у Буковини Евгения Хакмана, председника апелационогъ суда Отомана барона Хенет; грофа Алфонса Менсдорф-Пульи; професора Дра Миклошића, Рудолфа грофа Морцинъ вице министра Михаила Рускефера барона одъ Велентал.

— У новинама „Фатерланд" изишла су два чланка подъ насловомъ: „две муве съ еднимъ ударцемъ" и „абсолутизамъ или укупни уставъ" кои су тима новинама навукли тужбу збогъ увреде Величества и повреде явногъ мира. Како П. Л. изъ достовѣрногъ извора чуе, написао е ове чланке бивши просвете министаръ грофъ Лео Тунъ.

— Нѣг. Преузв. г. администраторъ С. Маширевић враћаюћи се изъ Беча, дошао е 30 януара о. г. у Пешту, гди ће се неколико дана бавити.

— За цело се држи, да ће министаръ Шмерлингъ у славу 14. февруара о. г. барономъ наименованъ бити.

Найновие вести.

Дубровникъ 31. ян. Многобройни Шумляни и Поповляни, обратили су се на овдашнѣгъ турскогъ конзила са молбомъ, да яви Омер-паши да ће се они предати, и да се обрати на Дервиш-пашу да престане са операцияма. Лука Вукаловићъ ни у шта се више немеша; онъ ние задоволянъ са своимъ последницима, Матановићемъ и Никифоромъ.

Которъ 28. ян. Кодъ горньи и дольни Сесана била су 22. о.м. два озбильна суксба. Турци су 50 люди кое ранѣни, кое мртви изгубили. Колико су Црногорци изгубили, незна се. Тамо се многа войска турска шалѣ. У Црници и Сеоцу налазе се од прилике 3000 Црногораца.

Мостаръ 29. ян. Више одъ 500 Црногораца намѣрни бише 25. януара Клобукъ напасти, али су одъ мале турске посаде одбиени, почем су 4 момка и неколико ранѣни изгубили.

Требинѣ 30. януара. Анто Даковићъ, войвода Граовски, одмето се одъ Црне Горе и сложио съ другомъ побунѣномъ раіомъ, коя се на едно 5000 люди умножила.

Припослано. *)

Сомборъ 27. януара. У бр. 5. Срб. Дневника т. г. подъ насловомъ припослано, дописъ неки изъ Сомбора печатанъ е, за кои уредникъ са себе одговорность скида, нама пакъ поштенѣ забранюе о нѣму пређутати, тимъ више што се имена наша тамо явно споминю, и као неприятелѣ завода народнѣгъ препарандие жигошу насъ, къ ствари дакле — У допису стои: Србска препарандия коя е почела била подъ управомъ г. Натошевића напредовати, постала е некима людма трнъ у оку, и ти люди изъ зависти, што похвале професоръ Вукичевићъ за неусипне труде и подвиге свое добия, на то иду да и њга и народни заводъ упропасте. Прво е питанѣ, да ли препарандия напредуе или не? На ово други треба да одговори, а не безимени дописникъ. А заръ пре управе г. Натошевића напредовала ние? Тко то сме казати, да подъ онаковима мудрима учительима какове е препарандия имала, ученици су у назадку стояли, гадно би било и помислити, да су ти люди, одъ коихъ су се млоги у вѣчность преселили, а млоги и данасъ међу живима првенство у ученомъ свету заузимаю, лѣностию своіомъ съ препарандиомъ у назадку били и светъ вараюћи бадава плату уживали. Овако дописникъ безимени само мислити и говорити може, при коіой мисли и говору првенити му образъ мора. — Далѣ у допису вели: Тако су ти люди явно и потайно наговарали препаранде, да учителю с тимъ узъ носъ иду, да му непокорни буду, и кадъ имъ ово за рукомъ испало ние, онда су почели на явни мести грдити и ружити ученике, само да би ньи на одговаранѣ навели, пакъ да отуда извести тужбу противъ ученика и учителя могу. Ово да смо ми подписани чинили, то е пресна лажъ, коя не изъ миролюбивогъ срдца, као што дописникъ безименни за г. Вукићевића пише, да е миролюбивъ, произишла е, но одъ имена Легеонъ, и позивамо дописника да се подпише, иначе као непоштена човека и лажу светску проглашуемога. Што се тиче тужбе одъ насъ троице ч. консистор. противъ Вукићевића поднешене, и та е у допису изопачена, ми смо тужили ево ово: Г. Вукичевић учитель е метода и педагогие у препарандии, а онъ толкуе обреде церковне, разяснява шта значи одежда, петрахиль и ораръ и друге утвари црковне, — толкуе Евангелие, Апостолъ, Триодъ, Тропаре, Ирмосе и Кондаке, говори предъ ученици како свештенство неодговара своіой дужности, но изоставля прописано у цркви правило, и на брзу руку чита, незналицама називаюћи ньи, и напоследку учи ученике изъ Могиле россискогъ ахиепископа требника, да свештеници кадъ болнику съ причешћемъ иду, у одежди треба да су обучени и звонце съ горећомъ свећомъ у фенѣру предъ ньима треба да се носи. — Ово е наша тужба, кою смо ми 14. юния 1861. ч. консистор. предали, и кою би ланьски ученици кад су свидѣтелства добили са заклетвомъ као истину потврдити морали, а и ови саде у другой години, докъ свидѣтельства получе месеца юлия, то исто посведочити хоћеду. Све ово у предметъ г. Вукичевића неспада, тимъ више, што препаранди свога катихету имаю, и ако е потребно ньи томе обучити, онъ као свештеникъ и совршенъ богословъ, кои разуме те ствари, нека ньи обучава, а насъ могила и обреди тамо списани ни мало нетичу се, ми имамо нашъ требникъ, по коемъ ћемо наше дужности свршавати. — Обучени пакъ ученици одъ Вукичевића, кадъ добию штацию, хоћедул' се съ пароси завађати или не, други пресуду нека изрекну, а и време ће само показати. Оволико за наше оправдание. Ми се надамо, да ће ово неколико речи за оправдание наше у вашемъ Србобрану места наћи; кои съ високопочитаниемъ есмо.

Іованъ Момировичь, парохъ.
Васілій Ковачичь, парохъ.
Іоаннъ Коньовичь, діаконъ.

*) За чланке подъ овомъ рубрикомъ неодговара уред-

Бечка берза одъ 2. февр.

Дукати	6 50
Металици 5. проц.	69 —
Нар. заим 5. проц.	83 50
Акцие кред. завода	194 50
„ нар. банке	798 50
Сребро	138 55

ОГЛАСИ.

Кодъ уредничества „Србобрана" тражи се спомоћникъ, коме е месечна плата 4 фр.. а кадъ листъ преко неделѣ трипут узизилази, 50 фр. а. вр. Осим тога одъ сваки 100 предбройника (починюћи одъ осме стотине) и одъ свию огласа добия десетъ на сто. Одъ помоћника иште се, да е на полю журналистике познатъ, да е способанъ, вреданъ, точанъ и савестанъ.

Одговорни уредникъ и издаватель Петаръ Нинковићъ.

Епископска печатня.

Одговорни уредникъ и издаватель Петаръ Нинковићъ.